

Albert Sič.

M. Gaspari — Ljubljana.

Z našimi narodopisnimi predmeti, zlasti s slovensko narodno nošo, s pisanicami, vezeninami in pohištvom je tesno povezano in spojeno ime profesorja Alberta Siča.

Dasi še ni do sedaj prispeval iz svojih večjih etnografskih zakladov »Etnologu« nobenih člankov in razmotrivanj, je vendar neposredno vplival s svojim praktičnim znanjem na nekatere avtorje Etnologa, predvsem pa na pokojnega kustosa dr. Stanka Vurnika, ki se je pri svojih etnografsko-znanstvenih razpravah naslanjal pretežno na Sičevo delo in dognanja.

V novejšem času lahko po vsej praviči imenujemo Alberta Siča krmarja slovenskega narodopisja, kajti že 30 let se z veliko vnemo bavi in zanima za vse, kar je izdelalo in gojilo naše ljudstvo v pretekli in sedanji dobi. Ker je poučeval na mestni višji dekliški šoli in sedanji ženski realni gimnaziji poleg drugih predmetov tudi risanje, je imel dosti prilike, opozoriti in bodriti učenke na krasne naše narodne motive, ki so jih ustvarile marljive roke naših babic in pradedov. Te motive je uporabljal pri vsaki priliki. Ko je pa izbruhnila svetovna vojna, je pri pouku ornamentike gojil le naše in slovanske motive. Razume se, da je moral pri tem postopati zelo previdno, kajti tedanja šolska oblast je bila skrajno nemško nacionalna in bi tega ne dopuščala. Učenke pa so ga razumele, čutile so ž njim in slovanska misel je šla po začrtani poti zmagovito naprej. Z nepopisnim navdušenjem in vidnim veseljem so ustvarjale odlične kompozicije narodnih motivov in po njih izgotavljale vsakovrstne okraske pri svojih ročnih delih. A ne samo to, marveč so navduševale za našo narodno stvar tudi vse svoje, znanke in prijateljice izven šole. Že pred vojno se je Albert Sič strokovno bavil s proučevanjem naših narodnih noš in je še danes eden najboljših in največjih poznavalcev tudi vseh podrobnih značilnosti narodne noše. Na teh temeljih si je pridobil domalega nezmotljivo besedo kaj je v tem etnografskem področju pristno, pravilno ali potvorjeno, kaj je naše ali tuje in kaj spada k tej ali oni noši. L. 1919. je izšla njegova prva knjiga o slov. narodnih

nošah, katera je bila kmalu razprodana, zato je priredil A. Sič novo izpopolnjeno izdajo, ilustrirano z barvastimi podobami slikarja M. Gasparija, katere so slikane po navodilih avtorja, deloma pa se naslanjajo na slikarja Kurz v. Goldensteina. Ob svečanih prilikah, kongresih in raznih prireditvah je Sič s svojim strokovno-poljudnim znanjem ocenjeval in razvrščeval nastop narodnih noš. Pregledal je do potankosti vse avbe, zavijače in obleke Gorenjk, sklepance in peče ljubljanskih okoličank, Jalbe in poclje belokranjic, ošpetlje in židane rute ziljank, kakor tudi male avbe in »pintelče« rožnodolskih korošič in ravno tako pozorno se je mudil pri oceni primork in beneških slovenk. Sporedno z ženskimi nošami je posvečal vso pažnjo tudi moškim. Izpraševal jih je po imenu, izvoru in starosti oblačil. Hvalil je, kar je bilo pristno in naše, a grajal je v prijetnem, šaljivem načinu spakedrano tujo našemljenost.

Prof. Albert Sič

Da bi prodrla slovenska narodna umetnost tudi v vsako meščansko hišo je prof. Sič izdal obširno in izčrpno ilustrirano zbirko o narodnih vezeninah v 4 delih »Gorenjske, belokranjske, bele in pisane vezenine«. Občinstvo je sprejelo to lepo delo z velikim navdušenjem. Od tedaj je naše ženstvo vsepovsod uporabljalo skoro izključno le naše narodne motive. Že to dejstvo je bilo Albertu Siču v veliko veselje in zadoščenje za marljivost in trud, ki ga je imel z nabiranjem takih motivov po kmetih in v muzeju.

Za vezeninami je izdal tudi vzorce najznačilnejših naših okraskov na pirhih in kožuhih z podrobnim opisom in barvastimi risbami, ki jih je sam izvršil. Sledila je nato bogato ilustrirana izdaja narodnega dekorja in motivov na orodju in pohištvu, zatem pa v istem formatu nova knjiga: »Kmečke hiše in njih

oprava na Gorenjskem.« V uvodu te izdaje pravi A. Sič: »Da podam nekaj gradiva, ki se potrebuje pri snovanju načrtov te vrste in da vzbudim zanimanje širših krogov za naš domači slog, sem sestavil to zbirko. Namenjena pa je tudi našim tehničkim, obrtnim in obrtnonadaljevalnim šolam.«

V zvezi s to narodno arhitekturo so izšle l. 1923. tudi stenske slike za nazorni pouk »Kmečka hiša in kmečka soba na Gorenjskem«. A. Sič je izdal tudi več kolekcij raznovrstnih razglednic, med katerimi so najpomembnejše one z našimi pirhi, ter dvoje serij z vezeninami in aplikacijami. Naš narodopisni strokovnjak je bil tudi kot pisatelj zelo plodovit, ter se je stalno oglašal in tudi v nemškem jeziku po revijah in po našem časopisju z raznimi članki, ki so poučno in poljudno obravnavali slovensko narodno umetnost. Po njegovih načrtih v slogu našega kmečkega pohištva so si pustile mnoge privatne stranke izdelati priproste, pa tudi luksuriozne opreme svojih sob in domov. Več sob morda najlepše opremljenih ima veleindustrijalec F. Dolenc v svojem gradu Preddvoru nad Kranjem ter tudi na svojem domu v Škofji Loki.

Že v teh kratkih potezah orisano življenjsko delo prof. Alberta Siča nam svedoči, koliko zaslug si je nabral na področju etnografije, kdor bi pa hotel njegovo marljivost podrobno pregledati in beležiti, bi se čudil, kaj zmore sistematično prizadevanje in ljubezen za raziskavanje narodopisnega blaga, katero bo še poznim rodovom v boдрilo in korist.

Tudi na kulturnem polju si je A. Sič s svojim delom postavil zaslužen in najlepši spomenik.

A. Sičeva narodopisna dela:

1. »Narodne vezenine na Kranjskem.« Ig. pl. Kleinmayr & Bamberg (1918—1919).
2. »Narodni okraski na pirhih in kožuhih.« Kr. zaloga šol. knjig in učil (1922).
3. »Narodni okraski na orodju in pohištvu.« Kr. zaloga šol. knjig in učil (1923).
4. Stenski sliki: »Kmečka hiša na Gorenjskem« in »Kmečka soba na Gorenjskem«. Učiteljska tiskarna (1923).
5. »Kmečke hiše in njih oprava na Gorenjskem.« Zvezna tiskarna in knjigarna (1924).

6. »Zlate avbe«, zbirka avbnih čel, izšla v »Ženskem Svetu« (1927), Tiskovna zadruga. — Brošura: »O slovenskih narodnih nošah« (1919) ter ilustrirana izdaja:

7. »Slovenske narodne noše.« Učiteljska tiskarna (1927).

8. Več serij raznovrstnih razglednic, od katerih naj bodo posebej omenjene »Slovenski pirhi«, Marija Tičar, založba, in dvojce serij: »Slovenske narodne vezenine, ter aplikacije«, Čemažar i. dr., litogr. zavod.

9. Napisal razne folkloristične članke, tudi v nemškem jeziku za revije, časopise i. dr.

10. Sotrudnik raznih mladinskih in drugih listov s svojimi spisi, risbami in slikami.

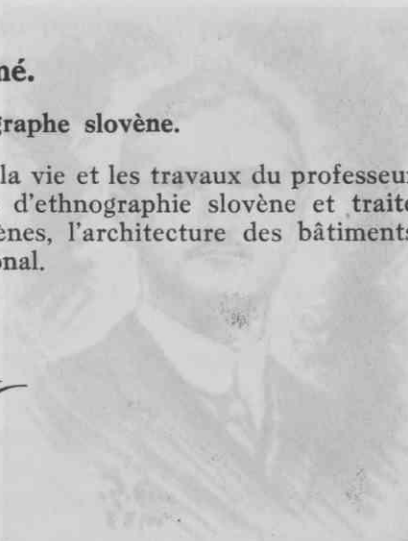
11. Sodeloval s folklorističnimi podatki pri izdaji »Narodne enciklopedije«.

12. Napravil je razne načrte za vsakovrstne stavbe, zlasti za pohištvo v domačem narodnem slogu in za razna obrtniška dela.

Résumé.

Albert Sič, ethnographe slovène.

L'auteur, Gaspari Maksim, décrit la vie et les travaux du professeur Albert Sič (pr. Sitsche) qui s'occupe d'ethnographie slovène et traite surtout les costumes nationaux slovènes, l'architecture des bâtiments paysans et le style ornemental national.

Dr. Martin Majnarič